

Iki çatrykdaky öý / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Iki çatrykdaky öý / satiriki hekaýa IKI ÇATRYKDAKY ÖÝ

Bu waka täze öýe göçüp gelen günümüzüň ertesi bolupdy. Sagymyzda goňşymyzyň öýi gös-göni köçä çykýardy. Ana şol öýüň äpişgesinden bir garryja adam kellesini çykaryp:

– Wah, inim bu öýi kireýine almaly däl ekeniňiz – diýdi.

Bu söze meniň gaty gaharym geldi, bar keýpime sogan dograldy:

– Adam täze göçüp gelende, şu çaka çenli: «Ýurt garşy alsyn!» diýlerdi welin, siziň munyňyz nähili boldy? O näme üçin bu ýere gelmeli däl ekenik? Heý, goňşa-da beýle-beýle söz aýdylarmy, agam? – diýdim.

– Meniňk-ä, häki bir duýdurmak, inim – diýip, ol göwni bir ýaly jogap berdi. – Şu öýe ýygy-ýygýdan ogrular gelýär, şony aýdaýaýyn diýdim. Eger gaty görýän bolsaň, aýtmadygym hasap edäý.

– Ogrular şu ýere gelip, beýleki öýlere gelenoklarmy?

Gaharyma nätjegimi bilemokdym, içim ýanýardy. Çilim çekesim geldi, onsoň bakgalçynyň dükanyna tarap ýöneldim. Bu dükan edil biziň jaýymyzyň burçunda ýerleşýärdi.

– Şeýle bir sypaýyçylyksyz adamlar bar welin, näme diýip, näme aýtjagyňam biler ýaly däl! – diýip, bakgalça ýürek nalamy beýan etdim.

– Ýeri, näme boldy, dost? – diýip, ol meniň derdimi bölüşmäge kaýyl bolup aýtdy.

– Aý, duldegşir bir garry goňşym bar. Doga samsyk adam öýdýän. Ýaňy geçip barýakam, sen ýok, men ýok yzymdan gygyryp: «Ýagşy ýigit, seniň şol göçüp gelen öýüň ogrularyň mesgenidir. Bu ýerik göçüp gelmedik bolsaň gowy bolardy» diýdi.

– Nämesini gaty gördüň, ol dogrusyny aýdypdyr – diýip bakgalçy hem ýaňky garrynyň sözünü tassyklady. – Dogrudanam şol öýe gelmedik bolsaň gowy bolardy. Şol öýden wagtal-wagtal ogrular

habar tutup durýarlar.

Şundan soň ýeke sözem diýmän, onuň ýanyndan gaýtdym.

Uzyn gün keýpim bolmady. Agşam çep tarapymyzda ýaşaýan adamlar bize myhmançylyga geldiler. Ýarygijeler uçurlary, dagaşmakçy bolanlarynda, goňşym dile geldi-bile geldi diýen ýaly edip:

– Öýüň kemi ýok, allanäme jaý, ýöne bir ýerjagazy bar: kä ýarym bu ýere ogrularyň geläýmegi bar-da – diýdi.

Gijäniň bir wagty bolansoň, hemem bu sözleriň edil bosagada aýdylandygy üçin men:

– O näme üçin olar size girmän, ala-böle bu öýe gelýärler? – diýip, soramaga het edip bilmedim.

Aýalym meniň ynjalykdan gaçanymy duýup:

– Aňdyňmy goňsularyň niýetini? – diýdi. – Olar her hili ýol bilen bizi şu öýden kowjak bolýarlar. Ogry diýdiler, jümri diýdiler, bizi gorkuzyp, suwalla gaçyp gider ýaly etjek bolýarlar. Düşündiňmi indi? Kärende bahasy arzan bolany üçin, ýa özleri aljak bolýarlar, ýa garyndaşlarynyň birini göçürip getirjek bolýarlar. Olaryň tutan guşuny men birwagt ütüp iýdim.

Muny aňmasyna aňdym, aňyrsyna-da geçdim, ýöne, her näme diýseňem, uzynly gün gözüme çiş kakylan ýaly boldy. Uklaýsaň dagy nädersiň. Edil gelmeli ogry bilen öňünden dilleşen ýaly şo-ol onum gelerine garaşdym ýatdym. Şeýdip ýatyşyma ahyry ymyzganypdyryn. Bir şygyrda oýandym. Ýassygymyň aşagynda goýan pistoletimi garbap alyp:

– Gymyldama! Gymyldadygyň atýan! – diýip, garaňkynyň içinde bogazyma sygdygymdan gygyrdym.

Şunça sermensemem, hiç çyraň ýakylp-söndürilýän iligini tapmadym. Sebäbi ýaňy göçüp gelen adam özüňe belli, nämäň nirdeligini bir bada bilip bolýarmy? Iki-baka urundym. Diwarlary sermeläp çykdim. Şol barmaşa-da бүдredim welin, ala şakyrdy bolup bir zat gaýtdy. Ogry zalym, aýagyma kakandyr öýdüp, tas ähli okumy onuň garnydyr-da diýip boşadypdym. Ýöne ýykylamda, pistoletimi elimden gaçyrdym, şunça gözlesemem tapyp bilmedim.

Garaňkyň içinde biri:

– Ha-ha-ha! – edip bir güldi welin, deýýusda utanç-haýa-da

ýok. Men nädendirin öýdýäňiz? Gorkymdan ýaňa saçlarym dim-dik boldy. Onda-da ýüregi bire baglap:

– Äý, deýýus! Saňa diýýän, ýa bu taýda dedektiw filmi surata düşürýäňizmi? Näme işleýärsiňiz? Erkek bolsaň, çyk, güýç synanyşaly, mahluk diýsäni! – diýip, bogazyma sygdygymdan gygyrdym.

– Siz, görýän welin, çyraň ýakylýan ýerini gözlediňiz öýdýän, dogrumy? Edil gapym sag ýüzündedir. Bu öýe täze göçüp gelen adamlaryň hemmesi ilki şony tapman kösenýärler – diýip, garaňkyň içinde biri maslahat berdi.

– Elime düşäýseň, näme iş etjegimi bilýärmiň, nejis diýse! – diýip, men hasam beter gygyrdym.

Garaňkylykdan nätanyş ses ýene maňa jogap berdi:

– Aý, agam jan, nätjegiňi men näbileýin. Ýöne rugsat etseň, çyrany ýakyp berip, kömek edeýin saňa.

Ol şeýle diýdi-de, şyrkyldadyp çyrany ýakdy. Jaýyň içi gündizlik boldy. Görüp otursam, men ýykylyp, asyl stoluň aşagynda ýatan ekenim, aýalym bolsa krowatyň aşagynda mekan tutupdyr.

Öňümde äpet bir pyýada durdy. Boýy iki esse dagy menden uzyndy. Turaýamda-da, elbetde, ony gorkuzyp bilmejegime bada-bat düşündim.

Şoňa görä-de ýatan ýerimden bogazyma salybrak:

– Kim borsuň? – diýip, haýbatly soradym.

– Ogry.

– Diňle, aldaýjaksyň welin, arkaýyn bol, aldatman. Sendenem bir ogry bormy. Gorkuzypjyk, şu öýden bizi göçürmekçi bolýam aga diýerler saňa. Hany, meniň gözüme dogry seret... – diýdim.

– Men ogrumy, ogry dälmi, häzir görersiň! – diýip, ol edil öz öýünde däldirin öýtmän çem gelen zady dörüşdirmäge başlady, göwnüne ýaran zatlary bir ýere üýşürişdirdi.

– Indi bu otagy ýatakhana edipsiňiz-ow! Öňki eýeleri muny myhmanhana hökmünde ulanýardylar. Olardan öňem şonuň ýalydy – diýip, ol öz işi bilen meşgul bolup ýörkä hüňürdedi.

– Ogrulyk edýäniňi bilýäňmi sen, şonuň üçinem aýdylmaly ýerine aýtmaly bolaryn, düşündiňizmi? – diýip, men haýbat atyp gorkuzjak boldum.

– Eliňden geleniňi et, özem eglenme! – diýip, ol goşlarymyzy agdar-düňder edip ýörşüne arkaýyn jogap berdi: – Ýöne bir haýyş: olara menden salam aýdarsyň, bolýamy? – diýip, sözünüň üstüni ýetirdi.

– Polisiýa uçastogyna baryp gelyänçäm gaçyp gidersiň ahyryn?

– Gitmen!

– Öwlüýä kessin, gaçarsyň! Öýümdäki ähli zadymy alyp, ýoguňy çekersiň. Şonuň üçinem öňürti seni gowuja daňaýyn, onsoň polisiýa uçastogyna gidip aýdyp geleyin. Şuny niçik görýäň?

– Kömek ediň-ä! Kömek ediň! – diýip, aýalym hem öz borjuny berjaý etmek üçin gygyryp galdy.

Kwartalymyzyň adamlary çozuşyp geldiler. Göräýmäge kömege gelene-de meňzeýärdiler, öýümiziň işigini alşyp durdular. Olar hiç zada geň galanokdylar, käbirleri bolsa ogry bilen köne tanyşlary ýaly arkaýyn gürrüň edýärdiler, ondan saglyk ýagdaýynyň, işleriniň niçikdigini soradydylar we ş.m. Ogry bolsa gorky-ürkünü bilmän, henizem goşlarymyzy döküşdirip, özüne geregräk zatlary gözläp ýördi.

– Eziz goňşular, gaýrat ediň, şu ogryny daňmaga kömek ediň! Men häzir gidip, bölüme habar etjek! – diýdim.

Goňşularymyň biri:

– Aý, ony özüň gowy bilýäň, ýöne munyň biderek azap bolarmyka öýdýän – diýdi.

Haýran galdym. Nirä gelipdiris? Aýalym bir ýerden ýüp tapyp geldi, bu ýüpde öň kir serýärdik. Ogry garşylyk görkezmedi. Ony pugta daňyp, otagyň birine dykdyk. El-aýagyny daňyp, daşyndan gulplap, aýalym ikimiz polisiýa bölümüne ylgadyk. Aýalym komissara bolan işleri birin-birin gürrüň berdi. Komissar onsoň bolan işleri birin-birin gürrüň berdi. Komissar onsoň adresimizi sorady. Bizem aýtdyk.

– Hä-ä-ä, wah, şol öými asyl? – diýip, ol geň galyp sorady.

– Hawa, şol öý! – diýip, men jogap berdim.

– Wah, ol öý bize degişli däl-dä! Ol biziň raýonymyzyň serhedinden daşarda ýerleşýär, agam.

– Onda biz näme iş etmeli? Görgülini biderek daňypdyrys-da, şeýlemi? – diýdim.

– Bir öý ýokarrakda bolayan bolsaňyz, biziň raýonymyza

girerdiñiz. Onda biz bu iş bilen meşgullanardy.

– Bizden sag tarapky öý boş däl ekeni-dä, oňa biz günäkärmi näme?!. – diýip, aýalym saklanyp bilmän aglamjyrady.

Görüp otursak, biziň göçüp baran öýümüz edil iki raýonyň serhedinde ýerleşýän eken, şonuň üçinem bu öýe göz-gulak bolmak dürli polisiýa uçastoklaryna dahylly eken.

– Siziň öýüňiz, hany göreýin, haýsy nomerli uçastoga degişlikä? – diýip, komissar biziň ýüz tutmaly uçastogymyzyň nomerini aýtdy.

Onuň salgy beren bölümi gaty uzakdady. Ol ýere barýançak mazaly daňam agardy. Baryp, bolşy-bolşy ýaly aýtdyk. Ol taýda-da nireräkde ýaşaýanymyzy soradylar.

Bizem şeýle-şeýle diýip, adresimizi aýtdyk.

– Hä-ä-ä, ol öý diýseñizläň! – diýip, poliseýleriň biri aýtdy.

– Hawa, şol öý bolmaly.

– Wah, agasy, birje öý aşakda bolanlygynda, şol öý bilen biz gyzyklanaýmaly ekenik. Ýöne siziň jaýyňyz raýonymyzyň serhedinden daşda galýar.

– Waý-waý-eý! – diýip, aýalym aýtdy: – Ol adamy biz gaty bek daňyp gaýtdyg-a!

Onsoň men:

– Indi biziň öýümüz haýsy uçastoga degişli bolýa? – diýip soradym.

– Siziň öýüňiz žandarm upravleniýesine garaşly. O ýerik howpsuzlyk bölümi gatysmaýar. Siz žandarm uçastogynajyk ýüz tutuň, bolýamy!

Aýalym ikimiz ýene boýnumyzy sallap, ýeňsämizi tüňňerdip ýola rowana bolduk. Emma ol birden maňa «dur» diýdi:

– Näme diýsene, ilki öýe bir sowlaly, birdeb o betbagt ölen bolaýmasyn?

Elbetde, aýalym mamla, her iş bolsa bolaýmaly, kim bilýär. Aýyndan hem ölüp biler, ganynyň doňup, heläk bolmagy hem ahmal, sebäbi onuň daňylyşy gaty berkdi. Ogryny tutduň, taň etdiň. Üstesine ýene ganhor hem boljakmy ahyry! Öýe gitdik. Gelsek, ogry şo-ol goýup gidişimiz ýaly güýlüngije ýatyr.

– Ýagdaýlar niçik? – diýip, men ondan soradym.

– Gül ýaly welin, birazajyk ajykjak bolýan – diýip, ogry

derdini aýtdy.

Aýalym oňa iýer-içer ýaly zat getirip berdi. Emma näme diýip, näme aýdarsyň, öýde noýbadan başga hiç zat ýok bolsa nädersiň, ogram asyl noýba iýmeýän eken. Onsoň aýalym etek alty, ýeň ýedi bolup, etçiň ýanyna ylgap, baş-altý sany bifşteks alyp geldi-de, derrew gowrup, ogryň agzyna tutup berdi. Ondan soň žandarm uçastoguna arz etmäge gitdik. Ähli bolan işleri bolşy-bolşy ýaly edip aýtdyk. Žandarmeriýanyň naçalnigi öýümiziň nirdeligini sorady. Adresimizi aýtdyk.

– Hä-ä-ä... Wah, şol öýmüdi? – diýip, ol gen galyp sorady.

Hawa, biziň öýümüziz uly il bilýän eken.

– Siziň öýüňiz žandarm uçastogyna girmeýär, ol polisiýa bölümine garaşly – diýip, žandarmeriýanyň naçalnigi edil şanik döwen ýaly edip aýtdy.

– Nätdiň-äý, jenap! – diýip, men azm urup aýtdym. – Bu nähili boldugy bolýa? Biziň şo taýdan gelşimiz ahyryn! O taýda bize žandarm uçastogyna baryň, siziň öýüňiz şolara degişli diýdiler, sizem beý diýýäňiz, heý beýle-de bir zat bormy? Ýeri, indi biz nirä ýüz tutmaly? Biziň öýümize kim äňetmeli? Kimem bolsa biri seretmeli dälmi näme? Hökman bir ýere dahylly bolmaly ahyryn.

Žandarmeriýanyň başlygy bir köne kartany çykaryp:

– Heý, kartadan başyňyz çykýamy? – diýip sorady. – Ine, görüň, bu taýda suw prowodynyň diňi bar. Ine bu baýyr hem 208 metr diýlip bellendir. Biziň žandarm uçastogymyzyň serhedi hem ine şu ýerden geçýär. Eger siziň ýaşaýan öýüňiz iki metr demirgazyk-gündogarda ýerleşen bolýanda, bize degişli boljak ekeni.

– Baýyňa döneýin, eziz agam! Indi şu iki metriňem gürrüňini edýäňizmi? Iki metr dagy biderek dälmi ahyryn?

– O nähili biderek bolýamyşyn? Siz üçin, elbetde, biderekse-de biderekdir, ýöne onuň nähili uly manysynyň bardygyny özümüz gowy bilýäs!

Ol kartany dürtekläp, ýene düşündirip ugrady:

– Ine, görüň, siziň öýüňiz nirede ýerleşýän eken? Edil ol žandarm uçastogy bilen milisiýa bölüminiň ikisiniň serhet aralygynda ýerleşýän eken. Indi düşdüňiz gerek? Dogry,

bagçylyk iki ýarym metr dagy biziň raýonymyza süsňäp girýän eken, ýöne ogurlygyň bolan ýeri bagçylykda däl ahyryn.

Ýene polisiýa uçastogyna gitmekden başga alaç galmady.

– Ýöne öňürti öýe baryp, ogryny görüp gideli. Hudaýjan, ölmedik bolsa-da biri, öläýse, şonda bardyr işimiz! – diýip, aýalym ýüregindäkini aýtdy.

Öýe geldik.

– Ýagdaýyň niçik? – diýip, ogrudan soradym. Ol:

– Suwsuz ölüp baryan, çaltrak suw beriň! – diýip, jogap berdi.

Suwdan ganandan soň bolsa:

– Eşitdim-eşitmedim diýmän, azatlygyma hyýanat etdiňiz diýip arz ederin. Hakyňyz ýok! Boşadygym, sizi suda bererin! – diýip, haýbat atyp başlady.

– Wah, inim jan, nä gürrüň edýäň – diýip, men onuň diýenine hä berdim. – Biz näme iş etmeli? Biziň öýümiziň haýsy raýona degişlidigi anyklananyň, şonuň üçinem seni nirä aýtmalydygyny tapamzok. Heý, şunuň ýaly hudaýgargan ýerdenem bir jaý gurarlarmy, iki uçastogyň arasy – tüýs «iki aralyk iç ýakan» diýilýänleri-dä?

– Häli aýtmadymmy size? Iň gowusy, meni boşadyň, ýogsam azatlygyma el garanyňyz üçin suddan-suda entederin. Gaty heläk ederin!

– Agşama çenli ýene bir sapar polisiýa baryp gelmäge rugsat et

– diýip, men özelenip haýyş etdim.

– Elbetde, gidip bilersiň. Ýöne aljak galaň bolmaz, şonam aýdaýyn. Bujagaz işlere gaty beletdiris. Olar ilki siziň öýüňiziň haýsy raýona degişlidigini anyklarlar, ýa-da bolmasa, uçastoklaryň serhedini üýtgetmeli bolar. Şoňa deňiç eliňden geljek zadyň ýokdugyny aýdýan.

Biz onsoň ýene polisiýa tarap gitdik. Polisiýanyň naçalnigi hem karta çykaryp:

– Serediň ine – diýdi. – Žandarm uçastogynyň serhedi ine şu ýerden geçýär, görýäňizmi? Bagçylyk žandarmeriýa girýär. Şeýlelikde, siziň ýaşaýan öýüňiziň bir bölegi-hä bize degişli, beýleki bölegem žandarmeriýa degişli.

– Ýatylýan otag edil siziň uçastogyňyza girýä. Ogurlygam şo ýerde edildi! – diýdim.

– Dogry, ýöne muny anyklamaly bolar – diýip, polisiýanyň naçalnigi garşylyk görkezdi. Üstesine-de ogry asmandan inen däldir ahyryn, ol bu ýere aralaşjak bolsa, hökman bagçylygyň içinden gelen bolmaly. Bagçylyk bolsa, belli bolşy ýaly, žandarmeriýanyň uçastogynyň çyzygyna girýär. Umuman aýdanda, bu işi biz ýaňy görmeli däl. Munuň bahym aralykda çözülmegi ahmal. Siziň öýüňizi nirä goşmaly bolsa – göreris, onsoňam derňewe başlarys.

Şeýdip öýe hiç bir iş bitirip bilmän gaýdyp geldik. Ýene sol sag tarapky goňşym äpişgeden:

– Başyňyza düşen külpete gynanýandygymyzy aýdýan. Hernä düzelişip gitsin-dä, size ogry giripmiş diýýäler – diýip gygyrdy.

– Hä, girdi – diýip, jogap berdim.

– Şo öýde hiç kimem ýaşabilmez. Sebäbi gaty arzan berýärler. Eýesi görgülem ýaşap bilenok; kireýine ýaşaýan adamam tapanok. Iki metr aňryk süýşürjegem bolup synanyşdy. Şo wagtam siz gabat gelip, size berdi.

– Siziň bu ýerde hiç günäňiz ýok – diýip, gojanyň aýaly hem gürrüňe goşuldy. – Günä öýüň eýesinde, bar günä şonda! Öý gurunýarkalar suwunam, elektriginem, gaz prowodynam, alynky eýwanynam göz önünde tutýarlar, haýsy raýona girjekdikleriniň bolsa pikirinem etmeýärler. Heý, göni iki sany poliseý uçastogynyň aralygynda-da bir jaý salarlarmy? Akmak diýerler olar ýalaka!

Näme iş etmeli ahyry? Jaýy taşlap-ha gidip biljek däldik, sebäbi bir ýyllyk kärende tölegini önünden beripdik. Öýe gelip, ogryny güýlen ýüpümüzizi çözdük. Ogry zaňňar utanman, haýa etmän biziň bilen bir stoluň başyna geçip oturyp, biz bilen bileje agşam naharyny iýdi. Soňam hoşlaşyp:

– Häzirlikçe sag oturyň, ýene gelerin – diýip, çykyp gitdi.

Indi eýýäm bir däl, telim ogry biziň öýümüziziň hemişelik müşderisi. Kwartalymyzyň olary tanamaýan adam ýok. Özümüzem olar bilen arkalaşyk edip başladyk. Agzymyzy bir edip, başga, ýat ogrulardan öýümüzizi gorap saklaýarys. Beýleki ogrularyň şeýdip içini ýakýarys. Ölmän gezip ýörsek, neneň-niçik bolar bu zatlar, görübereris-dä. Ýa-ha şertnamaň möhleti dolýança şu

öýde sekiz bolup, ýagny alty ogry, bizem iki adam bolup
ýaşabereris, ýa-da bu öýi ahyry bir raýona berkiderler-dä. Ana
şonda ogrulary gapjap, aýdylmaly uçastogynajyk aýdarys. Ýöne
birek-birek bilen şeýle bir öwrenişipdiris welin, şunuň ýaly
iş edýärler diýip ýamanlamaga, arz etmäge biziň-ä indi
dilimizem barjak däl, sebäbi olaram kireýiň ep-esli bölegini
çekişýärler. Mugt ýaşanoklar.

Eziz NESIN,
türk ýazyjysy.

Terjime eden: Kemal YKLYMOW. Satiriki hekaýalar